

12004

kenèya sàbatili walew an sigidaw la

gafenin naaninan

**Ba ni den
kènèya
sàbatili**

timminèmuso ka gafenin

**Kènèya sabatili walew
an sigidaw la**

gofenin naaninan

Tinminèmuso ka gofenin

Kènèya sabatili walew

an sigidaw la

Tinminèmuso ka gafenin

bayèlèma ko fòlò bamanankan na
1988

Kènèya sàbatili wàlew

an sigidaw la

Nin gafe in ye ne.....ta ve

.....dugu timminèmuso.

ne kalanna.....k'a ta.....kalo, tile..., san 19...,

ka taa a bila.....kalo, tile..., san 19...

.....fè.

Kuma nyèbila

Kènèya sabatili sèriwusida mògòw ma Segu, n'u ka adèrèsi filè :

Gafe in ye masalabò 21 ye. A kalansenw nyèsinnen don dugu tinminèmusow ma, walasa k'u ka baara nafaman in lajèya ani k'a nògòya u bolo sanga ni waati bée la. Ala k'u demè gafe in kònò kuma jènsenni na duguw kònò, ka faamuya di bée ma, walasa ka wolomusow kisi ani k'u demè u ka kèlè la.

Tinminèmusow ka gafe in dilanna tubabukan na mè kalo tile 10 san 1985 la mògò minnu fè, olu tògò filè :

- Aramata Fonba, San dógòtòromuso kuntigi
 - Uwènsan Liti, dógòtòrò kuntigiba
 - Denisi Fèburu, dógòtòrò kuntigiba
 - Garapu baara jèkulu, Burukina-Faso
 - Lanseni Konatè, San dógòtòrò kuntigiba.
- Faransuwa Weyiriye ka ja dilannen de bè gafe in kònò.

Mògò minnu ye gafe in bayèlèma bamanankan na, walasa k'a kè a kalan in jènsènbagaw yèrè ka gafe ye, olu tògò filè :

- Aramata Fonba, Sikaso dógòtòromuso kuntigi
- Fatumata Jabatè, Nyònò dógòtòromuso kuntigi
- Aminata Wagè, Sikaso mara muso karamògò
- Mamadu Jalo, San mara kalanfa
- Laji Umaru Talo, Sikaso mara kalanfa.

Gafe in bayèlèma ko fòlò don. An b'a nyini a kalanbaga bée fè, u ka u hakililaw lase

- kènèya sabatili sèriwusida mògòw ma Segu, n'u ka adèrèsi filè :
"Direction Régionale de la Santé, B.P. 82, Ségou, Mali"

- walima kòori sènè baarada nyèmaasoba la Bamakò,

walasa ka filiw latilen, fili minnu mana ye u fè, gafe in kalantò.

Sikaso, zanwuye kalo tile 9 san 1988
Gafe bayèlèma jèkulu bamanankan na

6afe masalabolow sigi cogo

masalabolow	nyè
An bè kalan kè den ni ba ka kènèya sabati cogo la dugu kònò.....	10
Muso kònòma.....	12
Kalo o kalo, muso ka kan k'a ka laada ye.....	16
Den bè balo a ba joli la.....	18
Den bè mò a ba kònò.....	20
Muso kònòma kòlòsili.....	22
Muso kònòma ka kunnafoniw.....	24
Muso kònòma ka lajèli.....	26
Muso kònòma ka yèrètanga walew.....	32
Muso kònòma bè se ka bana tuma dòw la.....	36
Bila joona ka taa dògòtòròsobaw la.....	38
Jiginni surunyara.....	40
Jiginni.....	42
Tinminèmuso ka baara.....	44
Gèlèya minnu bè sòrò jiginni na.....	50
Janoyi.....	52
An ka kan ka dumuni nafamaw kè.....	56
Den min balo ko man nyi.....	64
Kònòboli bè furakè ni kènèyaji ye.....	68
Farigan kèlè cogo.....	72
N sen bè kènèya sabatili jékulu ka baaraw la.....	74

An bè kalan kè den ni ba ka kènèya cogo la dugu kònò

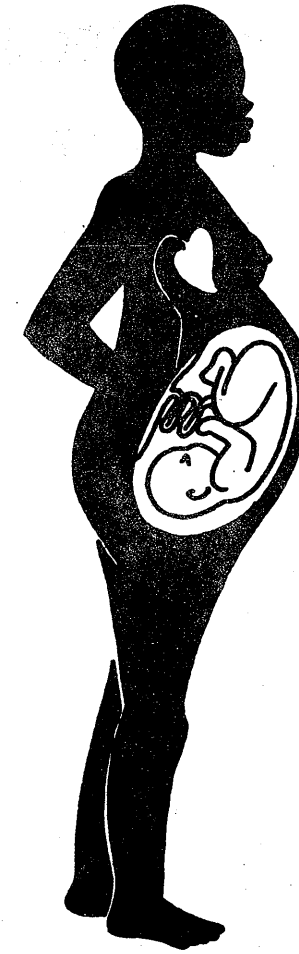
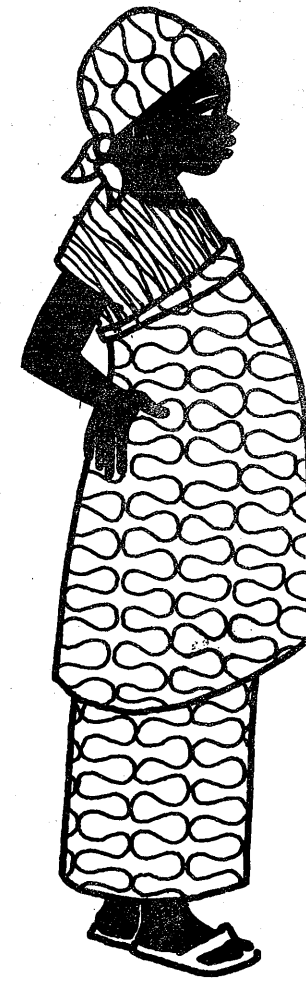
An bè kalan kè

- ka se ka muso kòlòsi a ka kònòmaya kònòna na,
- ka se ka kònòmaya gèlènw taamashyèn dòn,
- ka se ka jiginni kè saniya la,
- ka se ka barajuru tigè ani k'a furakè ka nyè walasa den ka kisi jaḡoyi ma,
- ka se ka furakèli fòlòw kè den ni ba la, jiginni yòrò la ani tile danma dò a jiginnen kò,
- ka se ka jiginni dòn, gèlèya bèna sòrò jiginni min na, walasa ka dabaliw tigè, muso ka se a se tuma na jiginnisoba la,
- ka muso kònòmaw dege u yèrè ladon cogoya la,
- ka se ka yèlèma don denmisènw ka dumuniw cogoya la dugu kònò,
- ka se ka kònòboli kèlè ani ka se a furakè cogo la ni kènèyaji ye,
- ka se ka farigan kèlè,
- ka se ka kènèya jèkulu dèmè a ka baaraw la.

Muso kònòma

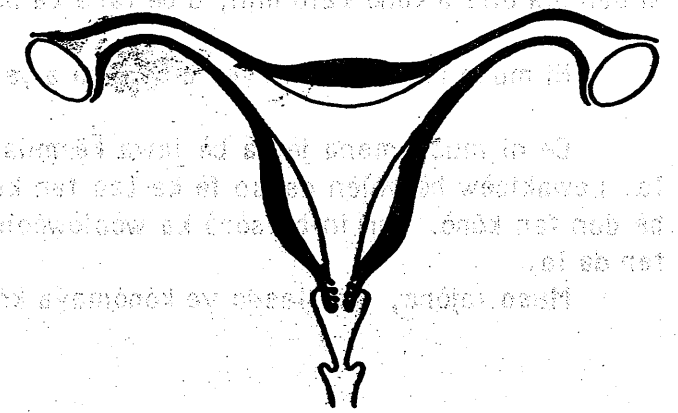
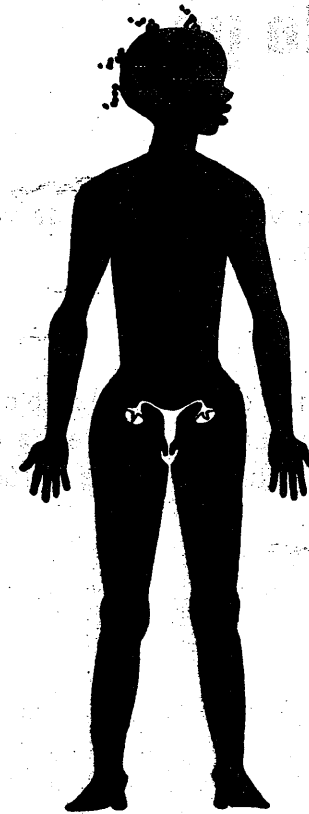
Den bè mògòya a ba kònò

Muso dara den wolo kanma

Muso wolonugu b'a naga kòrò. A bè i n'a fò so, den bè lasagon yòrò min.

- **denso** : a bè i n'a fò bòrè dayèlèlèn kun sulilen.
- **denso da**
- **byè** : sira don, ka se denso da ma.
- **lèbèlèbèw** : buru misèn fila don denso kèrè fila la.
- **fansow** : kuru misèn fila don, u falen don fankisè la, k'u dulon lèbèlèbèw kun jukòròla la.
- **fanw** : u kisèlaman don, u caman bè fanso kònò.

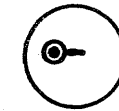
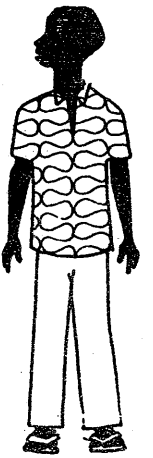
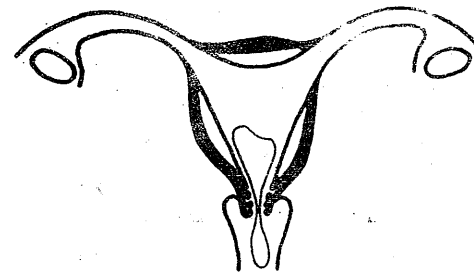
Kalo o kalo muso ka kan k'a ka laada ye

Kalo o kalo denso bè nyaga labèn ka den nyèsigi. Nyaga in ye sogo ni joli de ye. Ni den ma bila a kònò kalo min, u bè fara ka bò. O de ve laada ye.

Ni muso m'a ka laada ye, a bè siga a yèrè la.

Cè ni muso mana jè, a bè lawa kè muso byè kònò. Lawakisè caman caman b'o ji la. Lawakisèw bè yèlèn denso fè ka taa fan kurbèn lèbèlèbè kònò. Lawakisè kelenpe de bè don fan kònò. Fan in bè sòrò ka wòlòwòlò ka na i da nyaga kònò. Denso bè datugu fan da la.

Muso lajòra, a tè laada ye kònòmaya kònò.

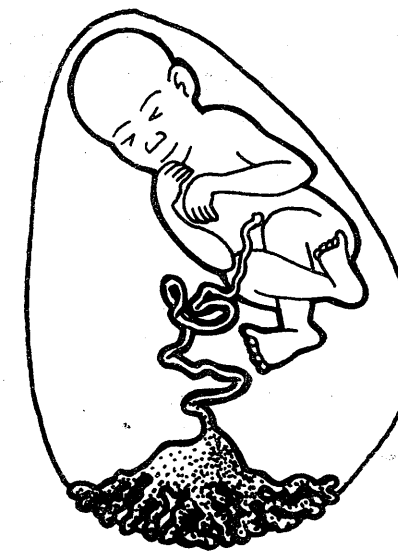
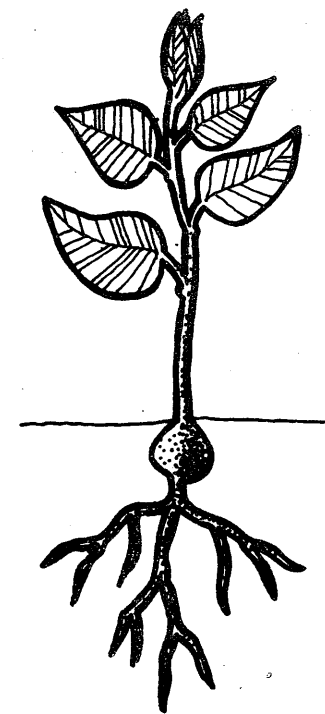
Den bè balo a ba joli la

Den bè balo i n'a fò jiri bè balo dugukolo la cogo min na. Jiri diliw bè jigin dugu la ka jiri lahinè. O cogo kelen na, fan fana diliw bè don joli ni sogo la denso kònò k'a labalo.

Barajuru ye jiri ju ye.

Tonso y'a diliw ye. A b'u balo ta joli ni sogo la denso kònò.

Kònòmaya kònòna na, den b'a ka balo sòrò barajuru ni tonso fè.

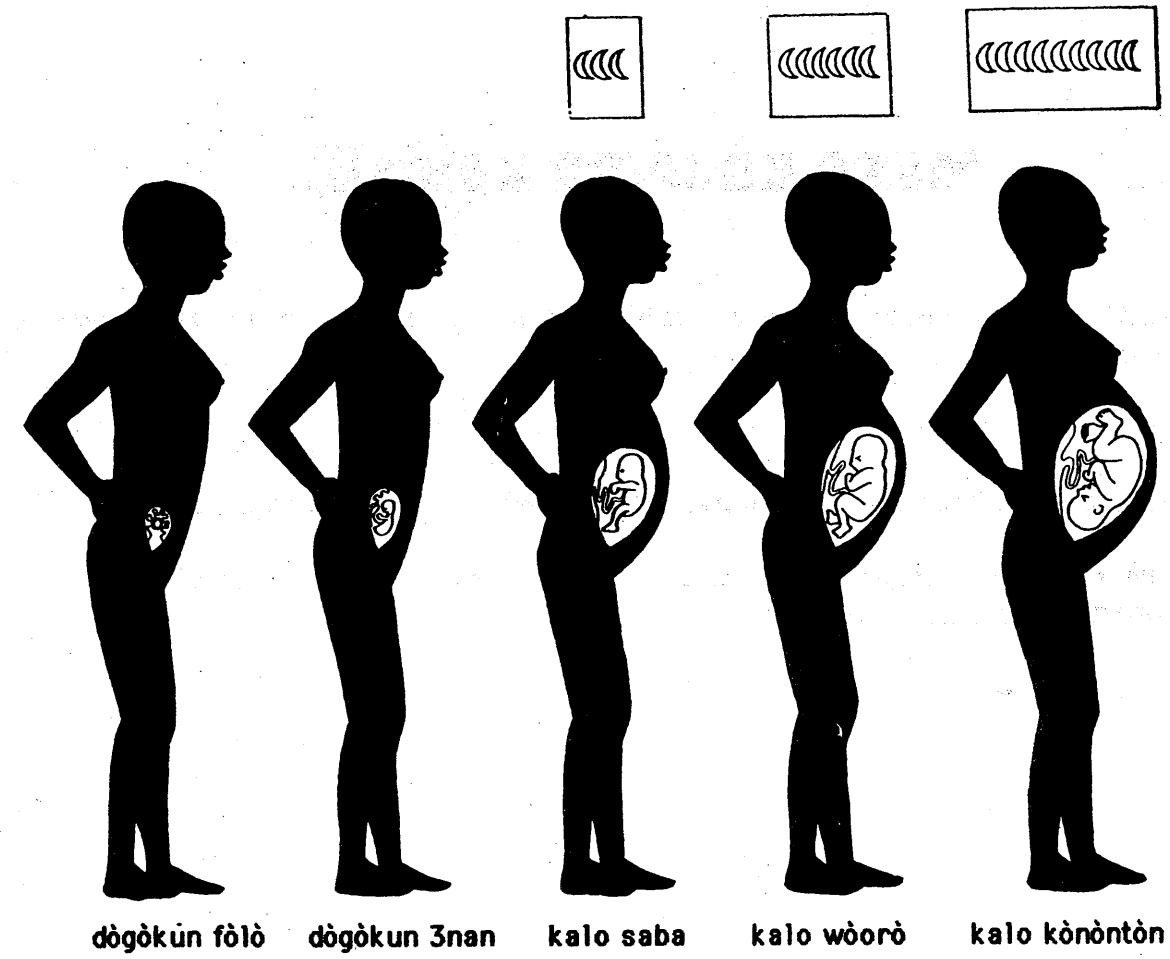

Den bè mò a ba kònò

Ni den dara nyaga kònò, a bè bonya joona. Kabini a dògòkun sabanan, a bè hadamadenya sawura ta. A kalo saba, a farikolo bè dafa, a yòrò bèe bè lasaa. Kònò kalo duuru la, ba bè den ka lamagali dòn.

Ni muso jiginna a kalo wòorò la, o b'a sòrò den ka dògò kojugu, ko tè kun a la.

Kalo kònòntòn na, kònòbara sera, den labèna wolo kanma.

Muso kònòma kòlòsili

Waati dów la, jiginni bè se ka gèlèya. N bè kòn k'o dòn n ka muso kònòma kòlòsiliw kònòna-na.

Walasa u hakili ka to ko kètaw bée la, n bè sèbèn dò di muso kònòma ma.

N bè kònòmaya kunnafoni bée sèbèn o sèbèn in kònò. Muso b'o sèbèn mara, k'o ira tinminèmuso la a ka kòlòsiliw sen fè.

Muso kònòma ka kòlòsili sèbèn

Muso tògò n'a jamu.....	Si hokè.....
Cè tògò n'a jamu.....	A ka baarada.....
Dugu tògò.....	
Kubeda tògò.....	Jò yòrò (nimòrò).....

Muso kònòma ka kunnafoniw (1)

Nali fòlò la, n bè muso kònòma nyininka kunnafoni danma dòw la :

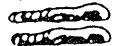
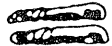

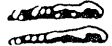

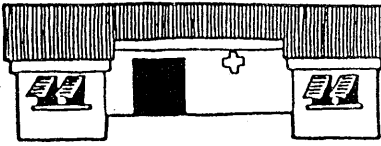
- Den joli bè ni na i bolo ? N bè taamashyèn bila o so kònò.
- I den joli banna ? N bè taamashyèn bila o so fana kònò.
- I kònò delila ka tinyè wa ? Sinyè joli ? N bè nò bila o jaabi so fana kònò.

O kò fè, n bè kafoli kè :

Den hakè min bè ni na, den hakè min banna, kònò hakè min tinyèna, n b'o bèe kafo nyògòn kan. O bè bèn kònò talen hakè ma.

Ni kònò talen hakè ye wòorò bò, n bè muso laadi a ka taa jigin jiginnisoba la.

Kunnafoniw

						
fosi						
						
						ayi òwò hakè

Muso kònòma ka kunnafoniw (2)

Ni muso min kundanma tè mètèrè kelen ni tila sòrò, walima tògòkelenw, n b'o sèbèn a ka sèbèn kònò. N b'a laadi a ka taa jiginnisoba la kabini a kalo segin, walasa a ka jigìn hère la.

N'a tè san tan ni duuru bò, n b'o sèbèn a ka sèbèn kònò, k'a laadi a ka taa muso kònòma filèli soba la.

N b'a nyininka tuguni n'a y'a sòrò a delila ka jigìn jiginnisoba la jiginni gèlèya dò sen fè. N'a y'a sòrò o kèra, n b'o jaabi sèbèn sèbèn kònò, k'a laadi a ka taa muso kònòma filèli soba la.

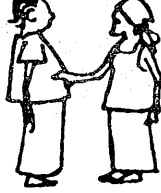

Muso kònòma ka lajèli (1)

Lajèli donw bée bè sèbèn.

- N bè muso nyè wèrè, k'a lajè ni joli dè sè t'a la.
N b'o taamashyèn kè o so kònò.
- N bè n bolonkòni tintin a sen kan, k'a lajè n'a nò bè to a la. Ni bolonkòni nò tora a la, o kòrò ko sen fununnen don.
N bè + taaamashyèn bila o so kònò, ani ka muso laadi a ka taa muso kònòma filèli soba la.
- N b'a nyininka ni den bè lamaga a kònò.
Ni den bè lamaga, n bè + tamashyèn kè o so kònò.
Kònò kalo wòorònan na, ni den tè lamaga bilen, n bè ba bila ka taa muso kònòma filèli soba la.

A kolòsi ja kan : 0 bè so min kònò, o kòrò ko fèn t'a la.
+ bè so min kònò, o kòrò ye fèn b'a la.

Muso kònòma ka lajèli

lajèli				
o kè don	0 +	0 +	0 +	

Muso kònòma ka lajèli (2)

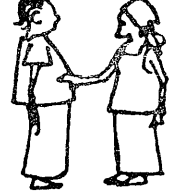

Kalo duurunan na, n bè se ka denso jateminè muso barakun hakè la (kuru fòlò).

Kalo duurunan tèmènen kò, n b'a lajè n ka jurukisè fè, ni dò bè fara denso kan.
 Kalo o kalo kuru kelen ka kan ka fara denso kan.
 N bè kuru hakè taamashyèn a so kònò sèbèn kan.

Ni kònò sera kalo kònòntòn na, denso ka kan ka se jurukisè kuru duurunan ma.
 Muso jigin tuma sera.

Ni dò tè farala denso kan, n bè muso kònòma bila ka taa joona muso kònòma filèli soba la.

Muso kònòma ka lajèli

lajèli				
o kè don	0 +	0 +	0 +	

Muso kònòma ka yèrètanga walew (1)

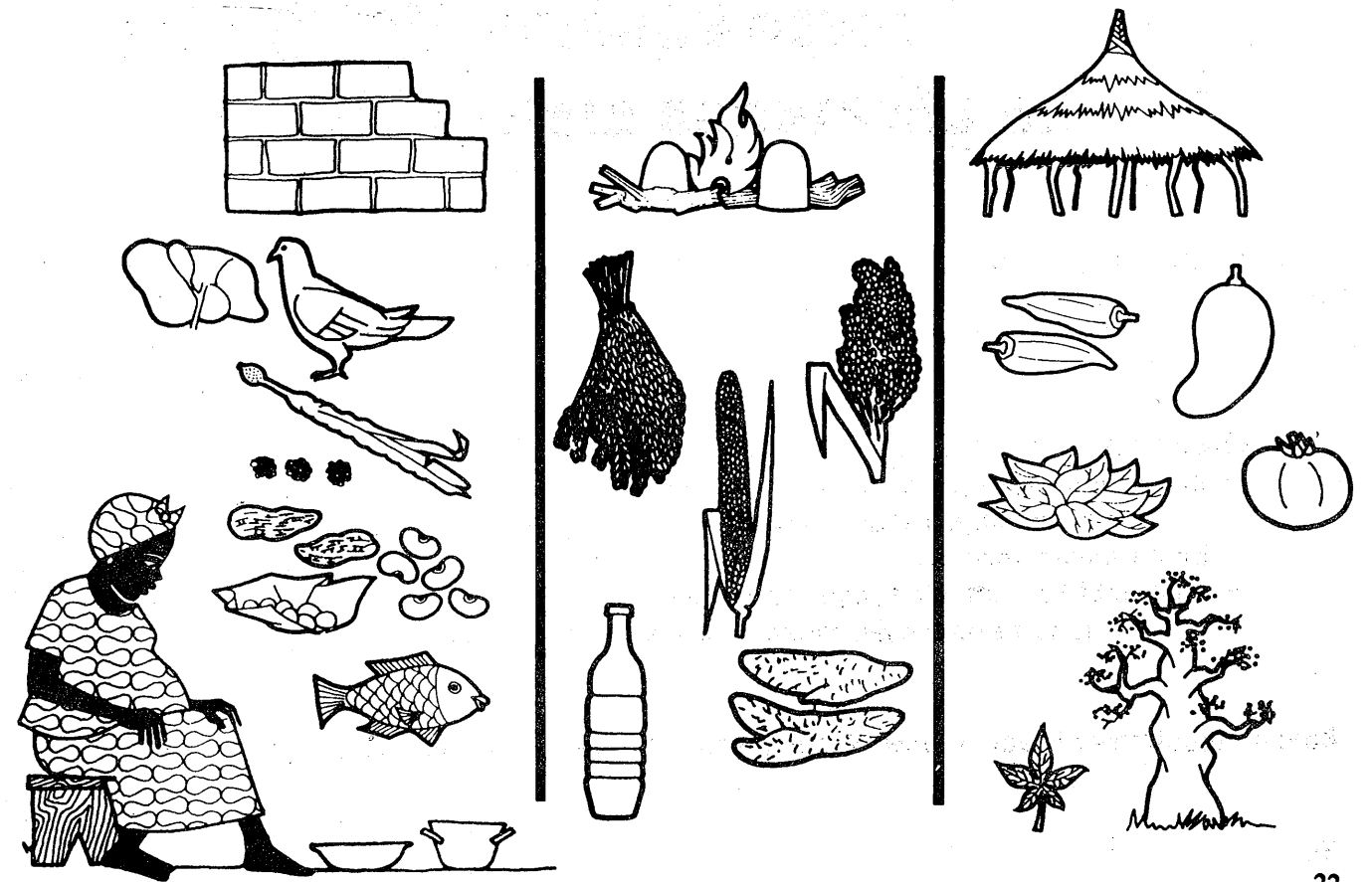

Muso kònòma ka kan ka balo ka nyè, bawo den bè balo a fè. N b'a laadi a ka dumuni minnu kè, olu filè :

- **kolo sinsinnanw** : nònò, sogo, shèfan, jègè, ani nyò nyagaminen shò walima tiga la.
- **tanganw** : jiridenw, nakòfènw, jiribulu kènèw, gan.
- **fanga dilanw** : nyò, malo, fini, tiga, shò, ku, tulu.

Muso kònòma ka kan ka dumuni minnu kè walasa k'a tanga jolidèsè ma, olu filè : binyè, gan, nsirabulu na, bagubagu, jènèntubanin.

Laadilikan ninnu dilen kò, n bè taamashyèn bila a ka sèbèn kònò.

Muso kònòma ka yèrètanga walew (2)

Kalansen fòlò laadilikan labatolen kò muso kònòma ma jolidèsè ko kan, ni nògòya ma kè, joli segin fura bè di a ma nin cogoya in na : kisè kelen don o don, tile 30 kònò.
O fòlen kò, n bè taamashyèn bila a ka sèbèn kan o so kònò.

Muso kònòma b'a yèrè tanga sumaya ma nin cogo ninnu na :

- ka niwakini kisè saba ta dògòkun o dògòkun,
k'o taamashyèn muso kònòma ka sèbèn kònò.
- ka da sange kòrò
- ka boloci kè, min b'a tanga jaṅoyi ma
k'o fana taamashyèn muso kònòma ka sèbèn kònò.

Baara kologirinw ni taama janw bè muso kònòma sègèn, a k'a dòn ko o man nyi a ma.

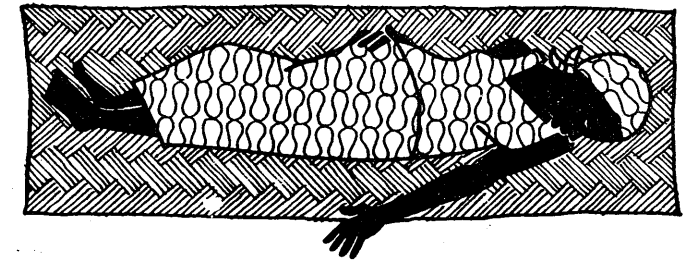
Jiginni

Ni den kunkolo jiginna kosèbè k'a sòrò denso dayèlèlen don ka nyè, tontòn negeba bè na muso la a yèrè ma.

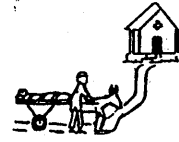
Kunkolo fòlò bè bò, kamankun bè tugu o la. O kò fè, farikolo tò bè bò.

Den bōlen kò, dimi bè wuli tuguni, basi dōnin bè bò, tonso bè sòrò ka bò.

Tonso bōlen kò, denso bè jigin ka dan muso barakun hakè la. N'i y'i bolo don denso la, i b'a sòrò a ka gèlèn.

Bila joona ka taa dògòtòròsoba la

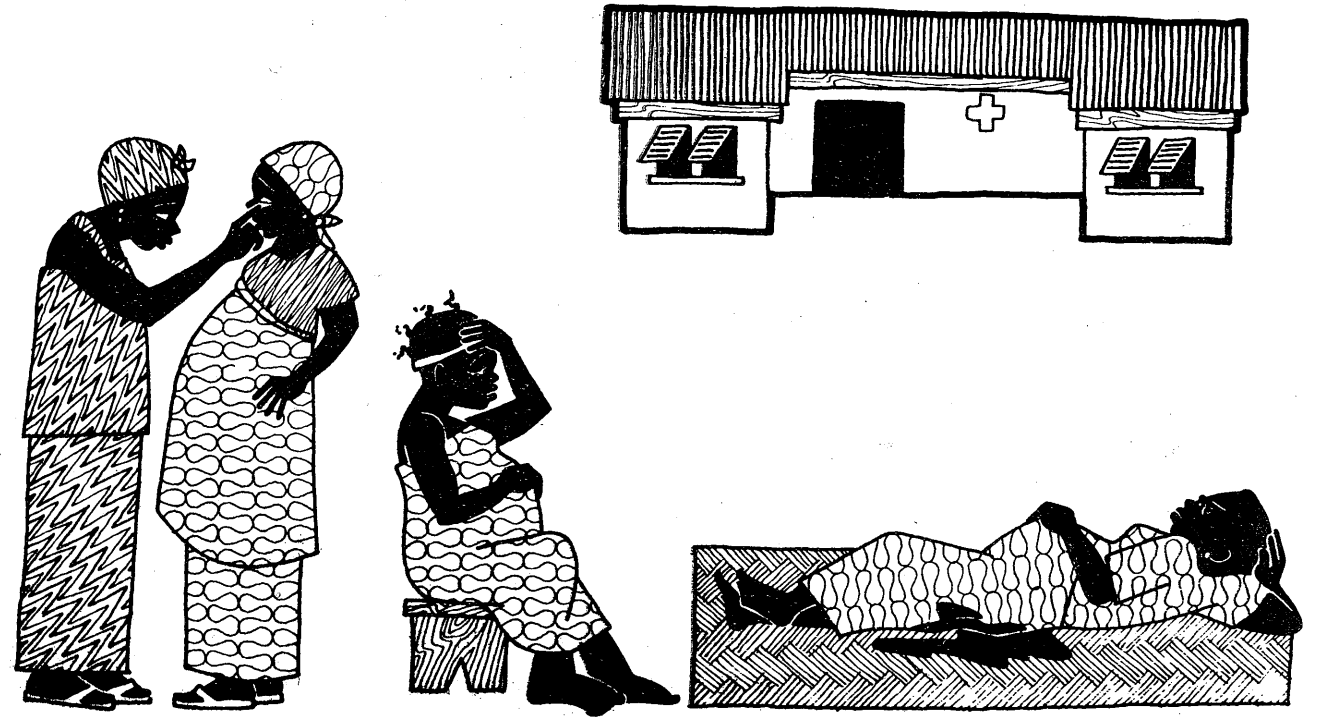

Lajèli ko fòlò la, kun minnu b'a to n bè muso kònòma bila ka taa muso kònòma filèli soba la, olu filè :

- minnu b'u kònònyè wòorònan na, ani minnu tèmèna o kan ;
- minnu ye kònòtìnyè ko fila kè ;
- tògòkelenw, ani minnu ka surun kojugu ;
- minnu si tè san 15 bò ;
- jiginni gèlèya delila ka minnu lase jiginnisoba la.

Kònòmaya kònòna na, kun minnu b'a to n bè muso kònòma bila ka taa dògòtòròsoba la, olu filè :

- jolidèsè bana bè minnu sègèn ;
- sen funun bè minnu na ;
- den tè lamaga minnu kònò ;
- dò tè fara minnu kònò kan ;
- basi bè bòn kònò minnu kan.

Jiginni surunyara

Ni kalo kònòntòn dafara, o b'a sòrò den labèna wololi kanma.

Ni muso kò n'a kònò y'a dimi kosèbè k'a tugutugu nyògòn na, o b'a jira ko jiginni daminètò don.

Denso ka bilakasuma bè na ni nínnu ye :

- kònò dimi
- den lajiginni
- ani denso dayèlèli ye.

Dimi bè juguya ka taa a fè.

O sen fè, denso bè dayèlè dònin dònin, dan bè ci, a ji bè bò.

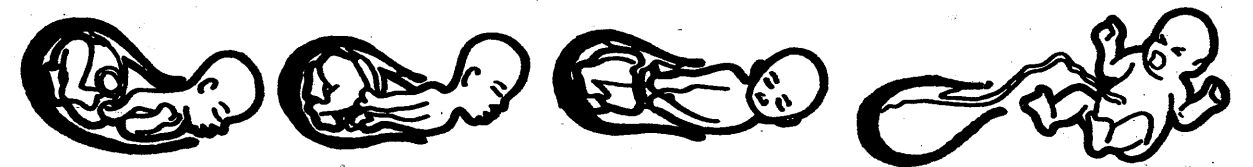
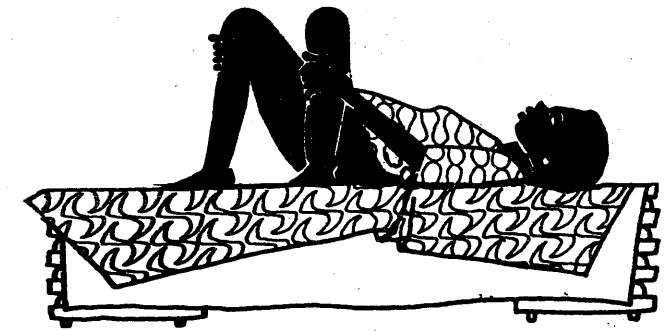
Jiginni

Ni den kunkolo jiginna kosèbè k'a sòrò denso dayèlèlèn don ka nyè, tontòn negeba bè na muso la a yèrè ma.

Kunkolo fòlò bè bò, kamankun bè tugu o la. O kò fè, farikolo tò bè bò.

Den bòlèn kò, dimi bè wuli tuguni, basi dònin bè bò, tonso bè sòrò ka bò.

Tonso bòlèn kò, denso bè jigin ka dan muso barakun hakè la. N'i y'i bolo don denso la, i b'a sòrò a ka gèlèn.

Tinminèmuso ka baara

Sani a ka jiginni daminè :

Ni n welela ka na jiginni kè, n bè n ka minènw lajè n'u dafalen don, ka sòrò k'u labèn.

N ka jiginni kèsu kònò minènw filè : lamu, safunè, barasiri fini, barajurusiri gaari, alikòli, kòorimugu, mana, fugantasa datugulaman, takala (alimèti).

N bè jiginni yòrò furan.

N bè ji goniya , n bè ntègèw ko safunè na ka jè.

N bè lamu kura bila n ka fugantasa jèlen kònò, ka alikòli dònin kè a kan, ka takala caron k'a bila a la, k'a jeni.

Walima n bè ji saniyalen kè n ka fugantasa jèlen kònò, ka lamu bila o ji la k'a datugu, k'a tobi. O b'a sòrò n ye barajurusiri gaari bila alikòliji la.

N bè dèbèn da, ka mana fènsè o kan, ka sòrò ka muso lada o kan.

Jiginni waati

N bè muso hakili lasigi ni kumakan dumanw ye ka to k'a dusukun lamin ani k'a hakili latigè ka n to a kèrè fè.

Ni den kunkolo ye bòli daminè, furancè min bè byè ni boda cè, n bè n kininbolo kè k'a minè, a kana fara.

N bè den kumbèn.

N bè bara minè k'a lajè ni nyòn jòra. N bè siri yorò fila kè barajuru la ni barajurusiri gaari ye, min tun bè alikòli la.

N bè sòrò ka barajuru tigè ni lamu kura jeninen wali a tobilen ye siri fila ninnu ni nyògòn cè.

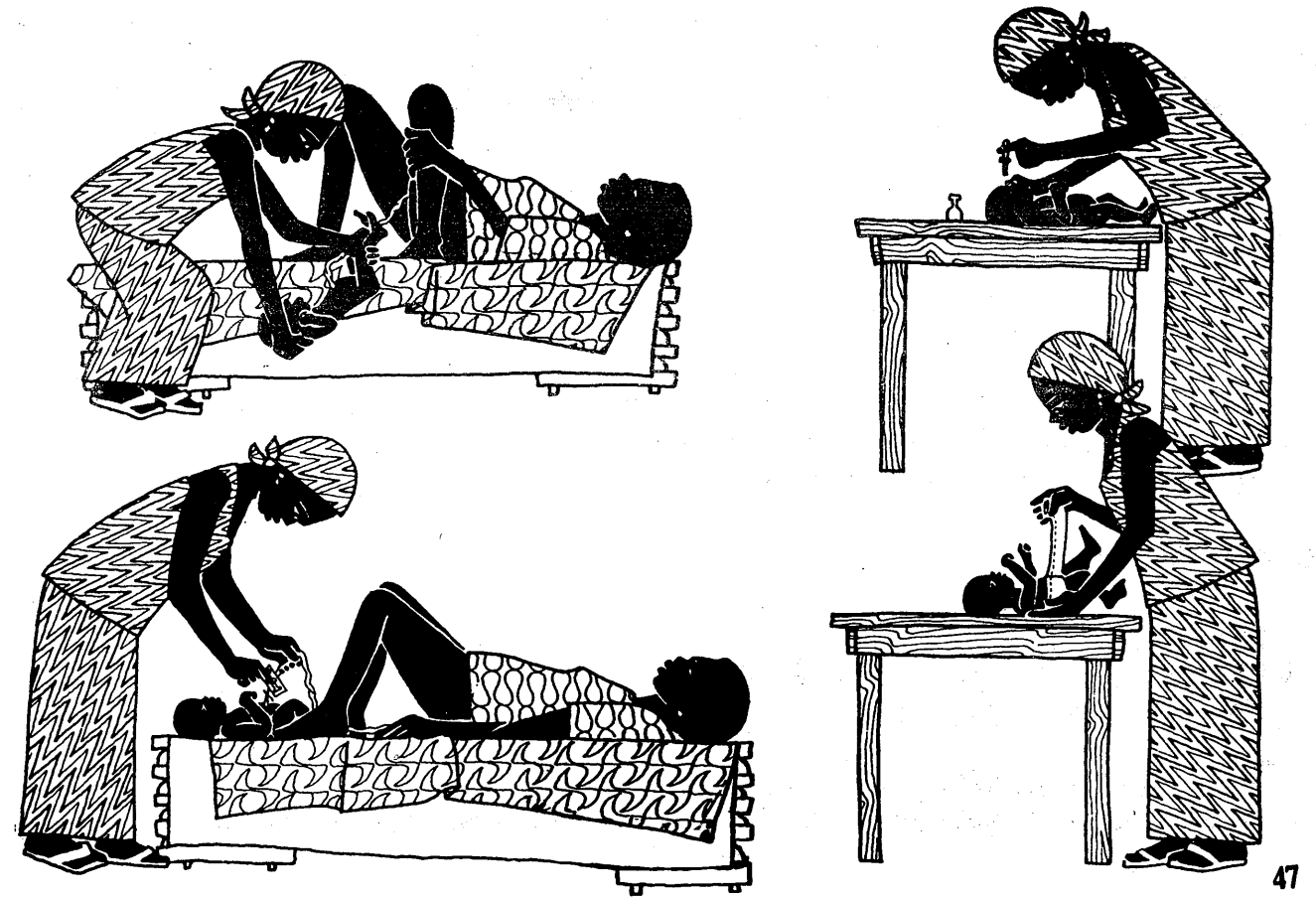
N bè den ko ni ji wòlòkòlen ye.

N bè bara digidigi ni kòorimugu alikòlima ye.

N bè bara siri ni barasiri fini ye.

N bè sòrò ka nyèdimi furaji, walima nyèdimi tulunin, walima lenburukumunin toni ko kelen kelen kè den nyè fila kan.

N b'a meleke fini na k'a lada.

Den bòlen kò

Den bòlen kò, ni joli dònin bè byè da la, n bè muso kònò bisi dònin ni tonso bè na.

N man kan ka barajuru sama cogoya si la. Ni tonso wòlòla ka bò denso la, a bè bò a yèrè ma.

Ni lèrè tilancè (miniti 30) tèmèna k'a sòrò tonso ma bò, n bè muso bilasira jooa ka taa jiginnisoba la.

Ni tonso bòra, n ka kan k'a fillè n'a dafalen don.

N bè muso kònò bisi bisi, walasa joli ka bò.

N bè muso nyèfèla ko ka jè ni safunèji ye.

Jiginni don tèmènen kò

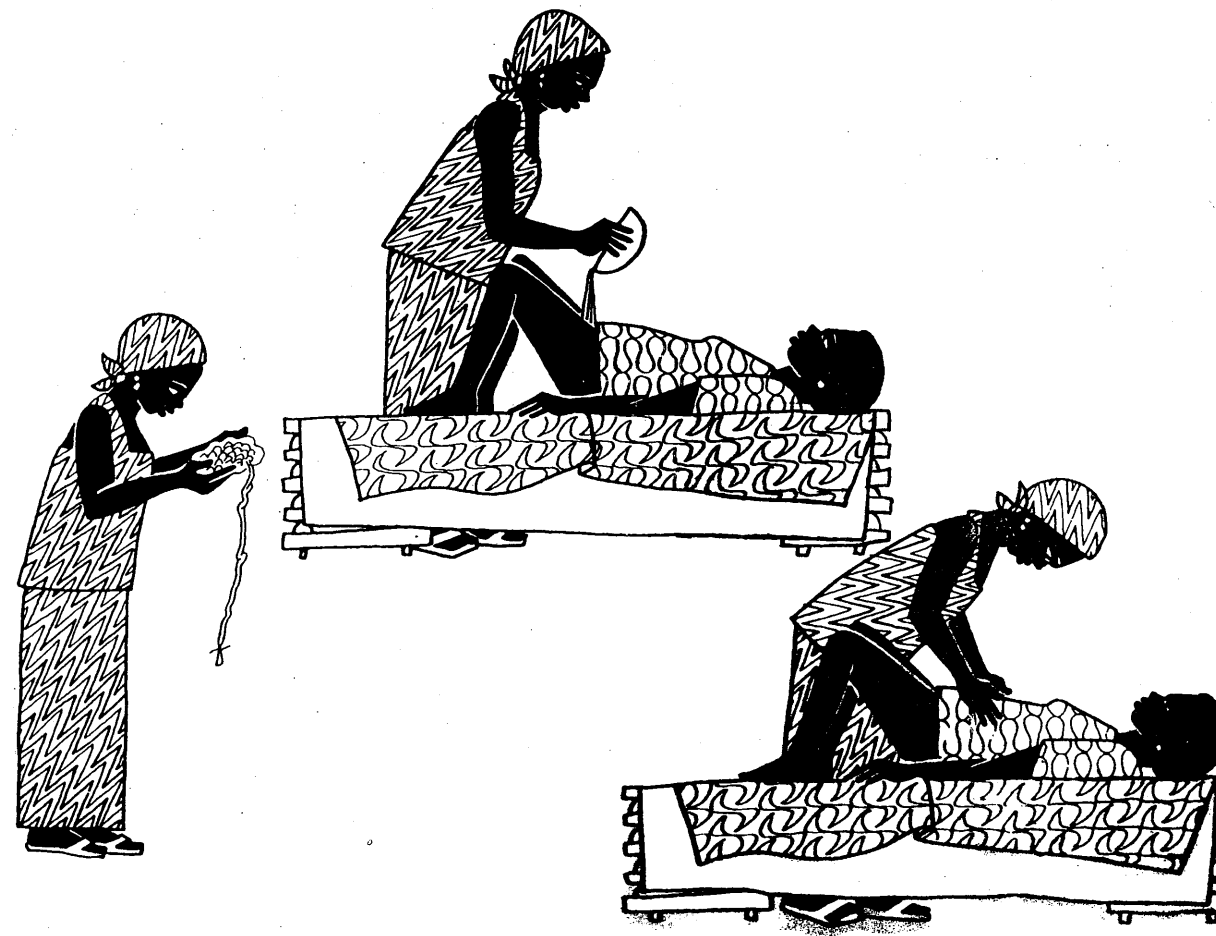
N bè na den ko don o don.

N bè bara furakè k'a siri fo ka se a binni ma.

N b'a lajè ni basi tè muso la.

N bè n ka kèsu kònò minènw lajè n'u dafalen don. Ni fèn b'a jè, n b'a dafa.

N bè dugu dògòtòrò ladònnya jiginni na, walasa a k'a sèbèn jiginni sèbèn kònò.

Gèlèya minnu bè sòrò jiginni na

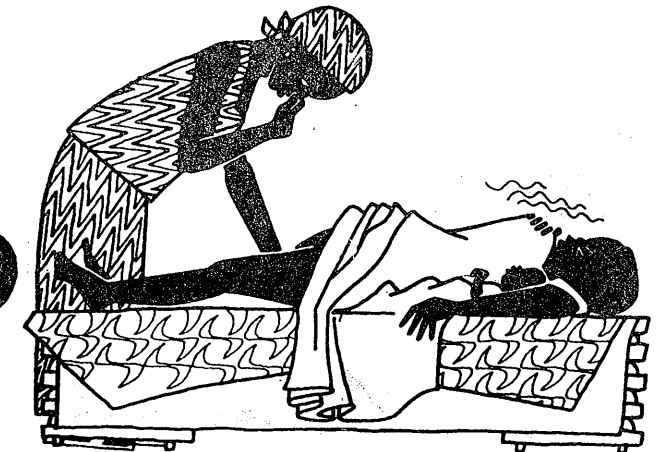
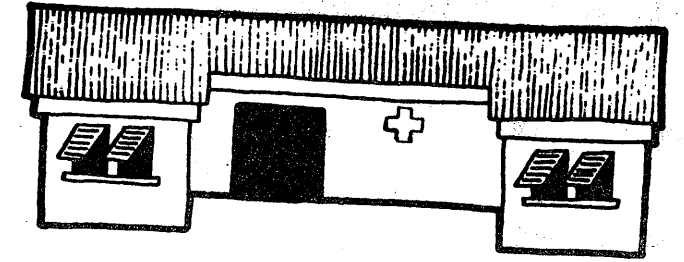
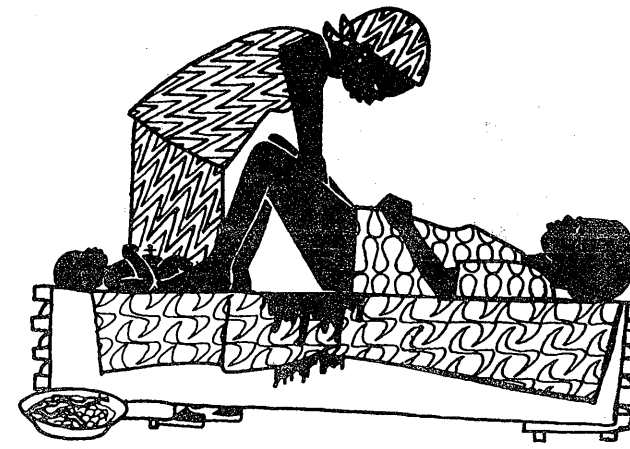
Gèlèya minnu bè sòrò jiginni na, olu dònw filè nin ye :

- Basi bòn.
- Ni den nana a bolo fè, walima n'a barajuru fòlò bòra.
- Ni tin tèmèna tile kelen kan, walima n'a tè taa nyè.
- Ni tonso ma bò, walima n'a bèè ma bò.
- Furancè min bè byè ni boda cè, n'o farala, n bè muso bila ka taa joona jiginni-soba la.

Cogoya si la,
tile man kan ka wuli sinyè fila tintò kan
k'a to n bolo

Gèlèya minnu bè sòrò jiginni kò, olu dònw filè nin ye :

- Basi bè caya k'a danma tèmè.
- Fariganba bè muso minè ; ji min bè bò a la, o kasa ka go. O la, n b'a bila joona joona ka taa jiginnisoba la

Jaṅoyi

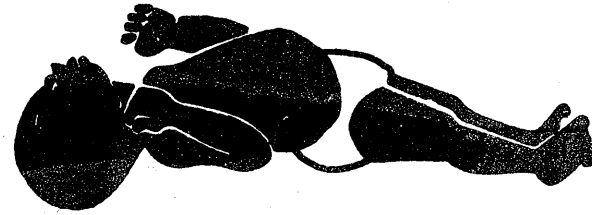
Jaṅoyi bè sòrò den bara ladon cogo fè. O ye bana juguba ye, bana jugu min bè den faga saní dògòkun ka dafa.

Den jaṅoyitò taamashyènw filè :

- A da gèlèkèw bè sigi nyògòn kan ka ja. A tè se k'a da waga.
- A fari bée bè ja fo k'a kò ṅanyaki.
- A bè galon galon a yèrè ma.

Bana in kisèw bè don joginnida nògòlenw de fè. A bè sòrò dugukolo la. A bè se ka don bara jolida fè nin cogo ninnu na :

- Ni bara tigèlan ma jeni, walima k'a tobi.
- Ni buguri, bògò walima ni fèn nògòlen wèrè sera joli ma.

Jaṅoyi kunbèn cogo

N bè muso kònòma laadi a ka jaṅoyi boloci kè

N bè den barajuru tigè ni lamu kura tobilen ye, walima a jeninen.

don o don,

- N bè bara ko ni safunè ye.
- N bè alikòli k'a la ka banakisè kèlè.
- N bè bara siri ni barasiri fini jèlen jalen ye.

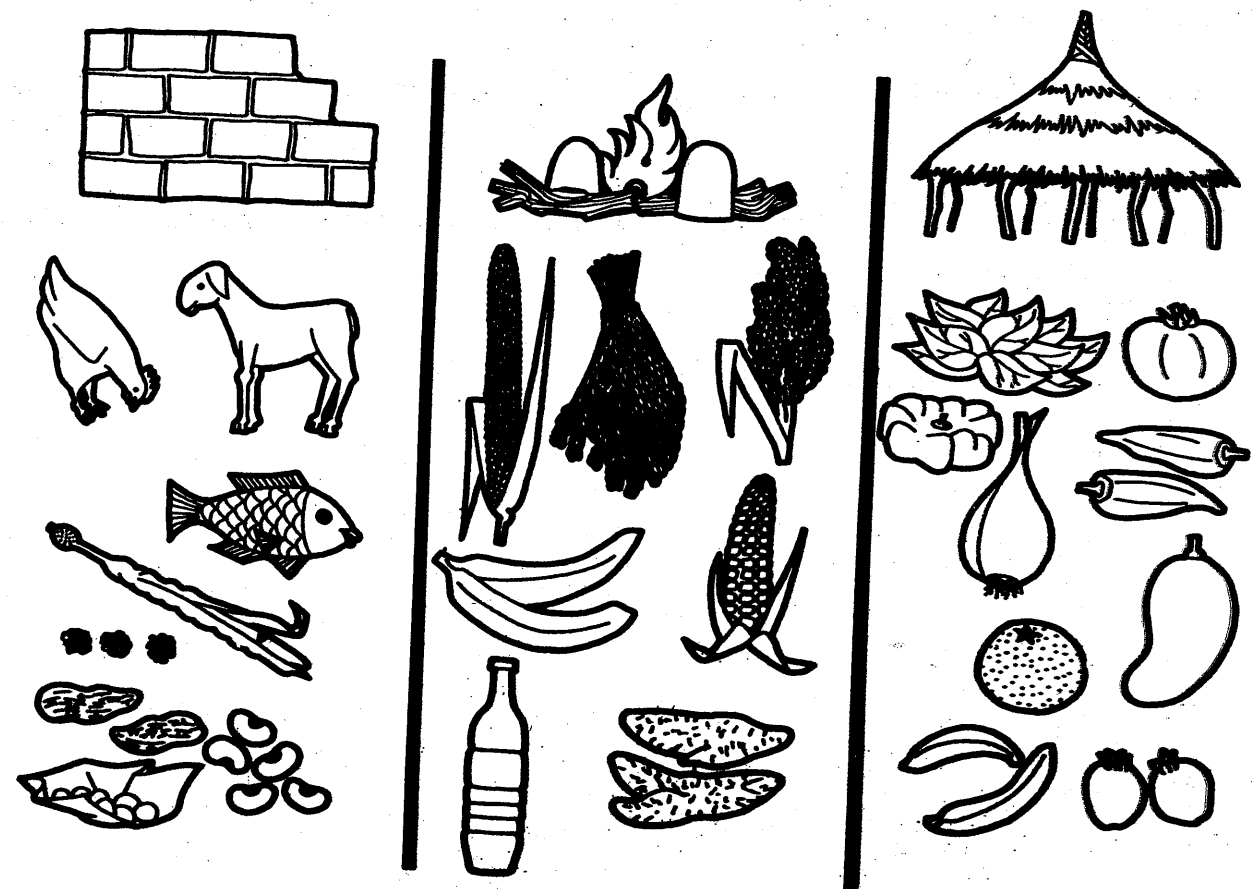

An ka kan ka dumuni nafamaw kè

Walasa an ka kènèya ka sabati, an ka kan ka dumuni dafalen de kè don o don.

Dumuni dafalen jèkulu saba filè nin ye :

- Kolo sinsin dumuniw :
sogo, jègè, fanw, nònò, fènyènama duntaw, sunbala, tigadègè na, shò na.
- Fanga di dumuniw :
 - sanyò, keninge, malo, maanyò, fini.
 - woso, bananku, ku, komitèrè.
 - sukaro, di.
 - tulu, nare.
- Tangali dumuniw :
 - jiridenw ni nakòfènw : mangoro, ntòmònò, manje, jaba, tamati.
 - nabuluw : gan, nsirabulu, shòbulu.

Denmisèn ka kan ka balo ka nyè

Fo ka se kalo 6 ma, den ka kan k'a ba sin min. Dumuni dafalen jékulu saba bée bè sinji la. A bè den tanga bana dòw ani kònòboli jugu ma.

Fo ka se kalo 5 ma hali bi, den b'a ba sin min. Nka m̀ni nafama ni jiriden ji ka kan ka ye a ka duntaw la.

Ni den ye san kelen s̀r̀, a bè se ka m̀g̀k̀r̀ba dumuni ǹoninen dun, foronto t̀ min na. Ba ka kan k'a den d̀m̀ ka dumuni k̀.

Denbatigi b̀e ka kan ka se m̀ni nafama tobi cogo la. O m̀ni b̀e tobi ni nỳ ye, k'a nafama ỳr̀ k̀ f̀n d̀w ye, minnu b̀e fara a kan. Olu ye :

- kolo sinsin dumuni d̀w ye, i n'a f̀ tiga, j̀g̀, sh̀.
- tangali dumuni d̀w ye, i n'a f̀ nabulu ani nak̀f̀nw.

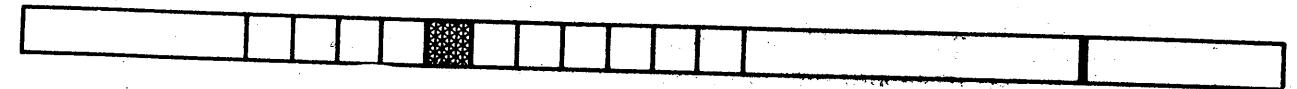

An b'a dòn cogo di ko an denw balo ko ka nyi ?

Den mana se kalo 6 ma, a bolokan sumalan b'an bolo. Nye suguya saba de be bolokan sumalan in na : nyuguji, wòlò (nèrè muguman), ani bilenman.

- Den kènèman balo konyumanw bè sòrò nyuguji kònò.
- Den minnu bè wòlò la, siga bè olu ka kènèya la, walima u ka dumuni ko la.
- Den minnu bè bilenman kònò, olu balo cogo man nyi.

Tuma ni tuma, an b'an ka dugu denmisènw bolokan suma, k'a dòn n'u balolen don ka nyè, walima n'u bè mò la ka nyè.

An bè m̀ni nafama dilan an denw ye

N bè an ka dugu musow dege m̀ni nafama tobi cogo la an denw ye :

Dumuni kulu saba b̀e bè m̀ni nafama la

- kolo sinsinnanw,
- fanga dilanw,
- tangalanw.

Kabini u kalo 5, ka denw dege m̀ni min na.

M̀ni in bè du d̀nin d̀nin ka taa a f̀.

Denw bè barikaya. U t̀na bana u dab̀t̀, bawo o b'a s̀r̀, u delila dumuni na.

Den min balo ko man nyi

Balo ko dè sè bè den dòw la :

A daminè na :

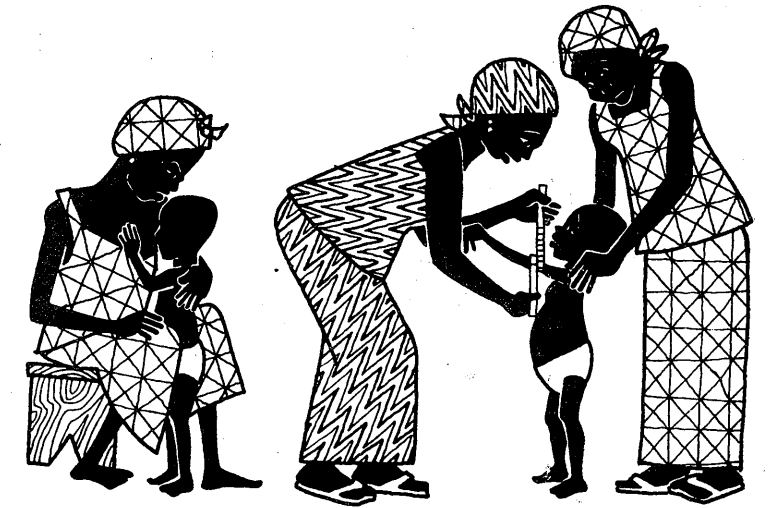
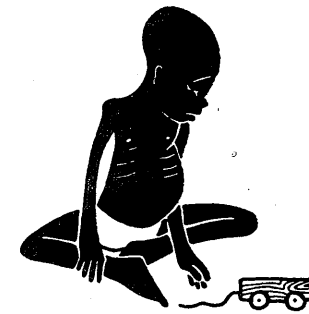
- U tè bonya tuguni.
- U bè fasa k'u kònò boli.
- U tè sòn dumuni na.
- N'i y'u bolokan suma, i b'u sòrò nèrèmu gu walima bilenman kònò.

N'a juguyara :

- Dòw bè cèkòrònin sawura ta.
- U wolo bè pòsònpòsòn.
- Dòw fari bè funun funun
- U wolo nyè bè yèlèma.

Musow hakilila ko den ka balo dè sè kun ye kolobò walima dabòli ye. Dòw hakilila fana ko sere de bè sinji tinyè ka bana in bila den na.

N b'a fò u ye ko ba sinji tè tinyè fyewu, nka a bè se ka dè sè den na.
O de kanma, kabini den kalo 6, a ka kan ka mòni nafama min.

Den balodèsèbagatòw furakè cogo

Den balodèsèbagatòw ka kan ni dumuni nyumanw ye. A ka kan ka di u ma dònin dònin, waati ni waati.

N b'u baw dege mòni nafama tobili la, i n'a fò mòni min bè tobi ni tiga ani shò ye.

O mòni dilan cogo filè :

- Litiri kelen ji wòlòkòlen na, n bè nyò mugu kuduba nyè 6, tiga mugu kuduba nyè 6, shò mugu kuduba nyè 3 kè o ji la, ka tila ka sukaro ni kògò ani lenburukumu walima ntomi fara a kan.
- Mòni ka kan ka tobi fo ka lèrè kelen dafa.

O mòni bè den ka tile kuuru dumuni bò.

Ni den ka balodèsè bana kògòra a la ani n'a bè ban dumuni na, n b'a bila ka taa dógòtòròsoba la.

Kònòboli bè furakè ni kènèyaji ye

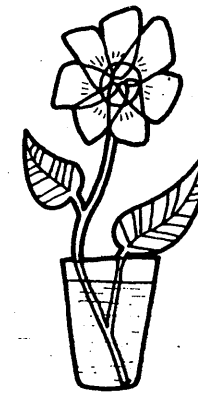
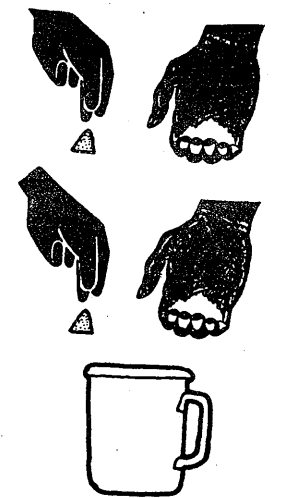
Ni kònòboli bè den na, a fari ji bè sama ka bò a la. Ni a ji samana k'a danma tèmè, den wolo bè pòsònpòsòn, o de ye farikolo ji dèse taamashyèn ye :

- N'i y'a kònò wolo minè k'a sama, a nyugulen bè to.
- A nyèw bè taa wo kònò.
- A nèn bè ja.
- Minnògò b'a la.
- A ka nyègènè ko man ca.
- A nunan bè bin.

Walasa ka farikolo ji dèse kèlè,
n bè kènèyaji di a ma dònin dònin tuma o tuma.

Kènèyaji dilan cogo filè :

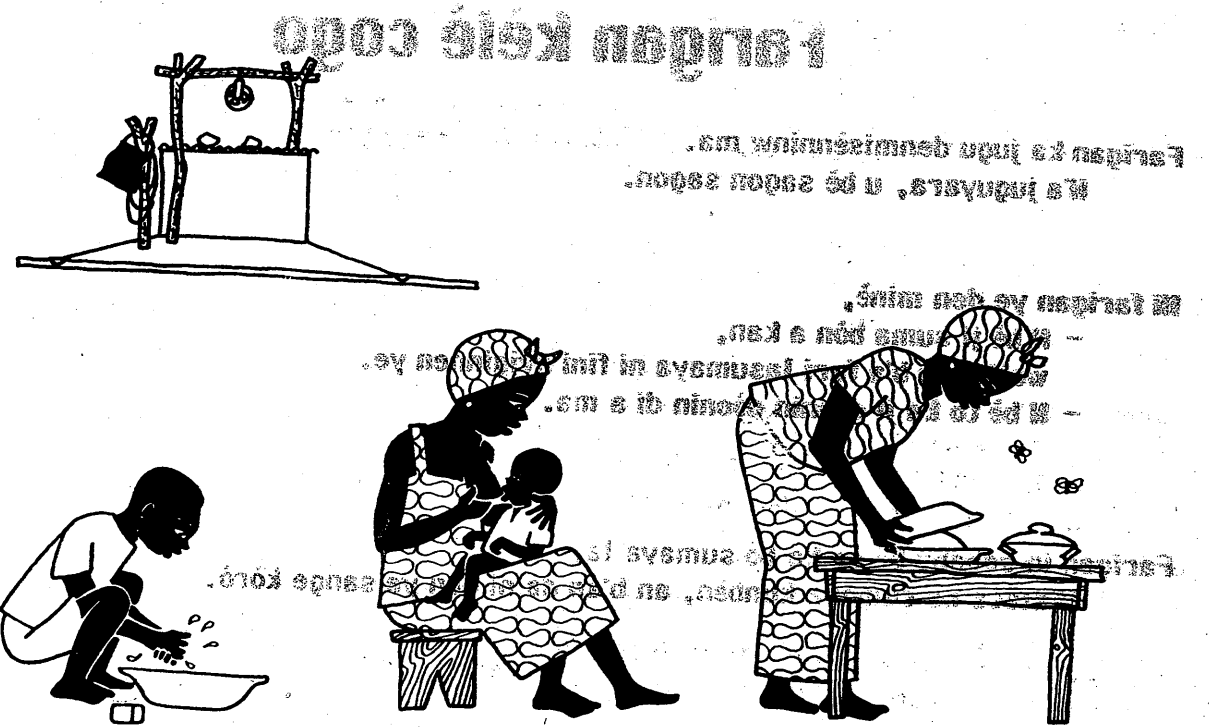
- Ji wulilen litiri kelen.
- Sukaro mugu tòròmòjò nyè fila.
- Kògò mugu tòri nyè fila, n'o ye bolonkòniden saba nyè fila ye.

Kònòboli kèlè cogo

Walasa ka kònòboli kunbèn :

- An bè ji saniyalen min.
- An b'an tégèw ko ka jè sani an ka dumuni kè, walima an tilalen kó a la.
- An b'an tégè ko safunè na, an tilalen banakótaa la.
- An b'an ka dumuniw tanga nògò ni dimògòw ma.
- An bè sin di an denw ma fo ka se u kalo 6 ma.
- An tè sin ka denw dabò.
- An bè datugulanw kè an ka kòlònw na, k'u saniya.
- An denw bè banakótaa kè nyègèn kònò.

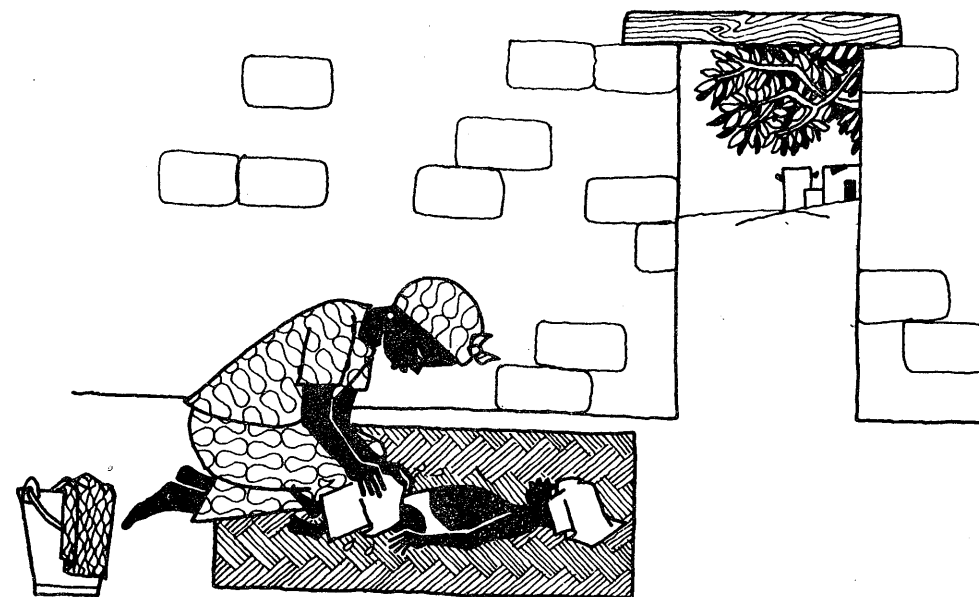

Farigan kèlè cogo

Farigan ka jùgù denmisènninw ma.
N'a juguyara, u bè sagon sagon.

Ni farigan ye den minè,
- N bè jì suma bòn a kan,
walima n b'a fari lasumaya ni fini nyigimma ye.
- N bè to ka jì dōnin dōnin-di a ma.

Farigan in sababu bè se ka bò sumaya la.
Walasa ka sumaya kumbèn, an b'an da ni den ye sange kòrò.

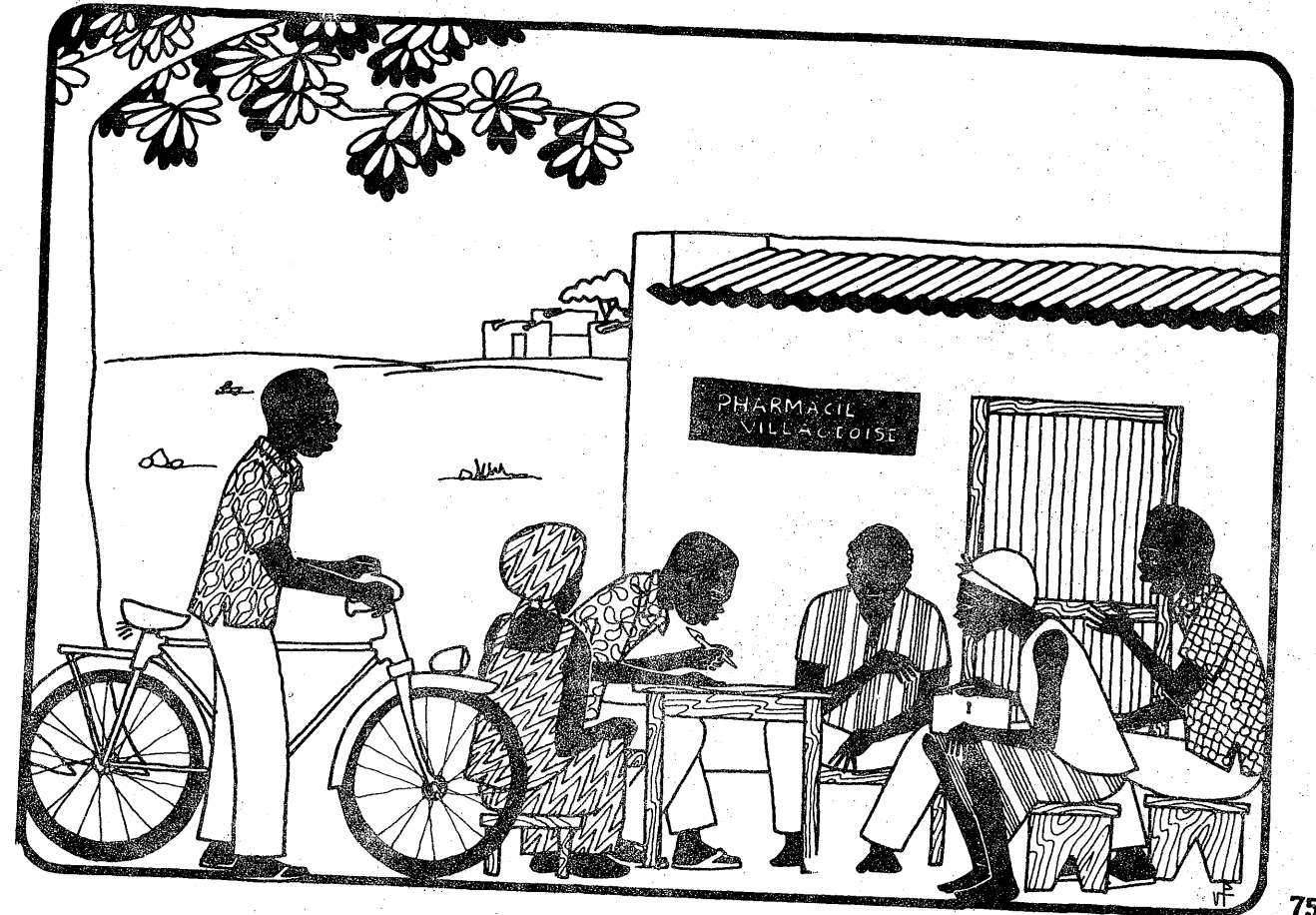
N sen bè kènèya sabatili jèkulu ka baaraw la

An bè nyògòn ye tuma ni tuma ka kuma dugu kènèya sabatili siraw kan.

An bè jè ka siraw nyè nyini, ka sòrò ka nyèfòli kè dugu mògòw nyè na o sira ninnu kan.

N'an ma nyè sòrò gèlèya minnu na, an bè wele bila dògòtòròw ni dògòtòrò kuntigi ma.

An ka o baara nyuman in kosòn, bana tununna an ka dugu kònò. Faatuli dògòyara muso kunda ani denmisènnin kunda.

Nin gafe in bè se ka sòrò yòrò min na, olu filè :

- kènèya sabatili sèriwusida, Segu :
Direction Régionale de la Santé, B.P. 82, Ségou, Mali.
- walima kòori sènè baarada yòròw la.